

גבולות היחידה: דברים ל"ד

נושא היחידה: מות משה וסיום התורה כולה

כותב: עינת ריינוס

מספר שיעורים: 1

הסבר כללי: ביחידה זו המסיימת את חומש דברים ואת כל חמשת חומשי התורה, נלמד על פטירת משה, ונעסוק בדמותו ובמעלתו של משה רבנו.

פתיחה:

לפני שנפתח את הפסוקים. נוכל לשאול: כיצד, לדעתכם, תסתיים התורה? באילו נושאים יעסקו הפסוקים? נכתוב זאת בצד הלוח, להתייחסות בהמשך.

עיון בפסוקים:

א'-ד': מראה הארץ למשה מהר נבו

נקרא יחד את הפסוקים.

רצוי מאוד להראות במפה את פסגת הר נבו (בנחלת ראובן) הצופה על כל המקומות המוזכרים.

ה'-ח': מות משה

נשאל: האם אתם מכירים במשפחתכם, או באזור שלכם, אנשים זקנים מאוד? איך הם נראים? מה הם עושים? האם הם עובדים, יוצאים הרבה? –נאזין. כעת, נקרא את הפסוקים שמספרים על משה רבנו: ה'-ח':

משה נקבר בגיא (ערוץ שעובר בין שני הרים), כנראה בין הר נבו להר פעור, כשהוא בן מאה ועשרים. מנין אנו מכירים את המספר הזה? ביום הולדת אנו מברכים שנזכה ל-120 שנה - זהו מספר שמבטא שלמות. מדוע? כי על משה רבנו כתוב, שאפילו שהיה בגיל מבוגר כל כך, ראייתו הייתה טובה ואור פניו עדיין קרן!

בדרך הטבע, כמו שסיפרתם קודם, אנשים זקנים הם פחות פעילים, אך כאן התורה מספרת לנו שמה הוא משה יוצא דופן.

בהמשך לדברי התורה, ניתן נבקש מהתלמידים להביא מקורות שהם זוכרים מכל התורה, על מעלת משה וכוחותיו המיוחדים ומה לומדים ממנו (שלא אכל ושתה כשעלה להר סיני, שנענה לבקשת ה' להנהיג למרות שחשש מכך, הנסים ששלח ה' דרכו ועוד).

נקרא את רש"י לפסוק ה':

"וימת שם משה - "אפשר משה מת וכתוב [והוא, שכתב את התורה ירשום]: 'וימת שם משה'? אלא עד כאן כתב משה, מכאן ואילך כתב יהושע.

רבי מאיר אומר: אפשר ספר התורה חסר כלום? והוא אומר 'לקוח את ספר התורה הזה'!
אלא הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע.

מהי השאלה שמעלה רש"י? אנו יודעים שמה הוא זה שכתב את התורה. אם כן, לאחר שמסופר על מותו בפסוק ה', מי הוא זה שכתב את שמונת הפסוקים האחרונים שבתורה?

מהן שתי תשובותיו?

1. מפסוק ה' לא משה כתב, אלא יהושע ממשיכו.
2. כבר בספר במדבר, ה' אמר למשה לשים את התורה שסיים לכתוב, בתוך ארון הברית. מכאן אנו מבינים שמה כן כתב לפי מה שה' הכתיב לו, תוך כדי בכי על מותו שמתקרב.

ט': מעלת יהושע אשר נסמך בידי משה

מתי סמך משה את יהושע להיות מנהיג אחריו? בספר במדבר, פרק כ"ז:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה, אֶל-יְהוָה לֵאמֹר. טז יִפְקֹד ה', אֱלֹהֵי הַרוּחַת לְכָל-בָּשָׂר, אִישׁ, עַל-הַעֲדָה. יז אֲשֶׁר-יֵצֵא לְפָנֵיהֶם, וְאֲשֶׁר יָבֵא לְפָנֵיהֶם, וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם, וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם; וְלֹא תִהְיֶה, עֲדַת ה', כְּצֵאֵן, אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רֹעֵה ח וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה, קַח-לְךָ אֶת-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן--אִישׁ, אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ; וְסָמַכְתָּ אֹת-יָדָה, עָלָיו. יט וְהֶעַמְדְתָּ אֹתוֹ, לְפָנֵי אֱלֹעֲזָר הַכֹּהֵן, וְלִפְנֵי, כָּל-הַעֲדָה; וְצוֹיַתָּה אֹתוֹ, לְעִינֵיהֶם. כ וְנָתַתָּה מֵהוֹדְךָ, עָלָיו--לְמַעַן יִשְׁמְעוּ, כָּל-עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כא וְלִפְנֵי אֱלֹעֲזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֵד, וְשָׂאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לְפָנֵי ה': עַל-פִּי יֵצְאוּ וְעַל-פִּי יָבֹאוּ, הוּא וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֹתוֹ--וְכָל-

הַעֲדָה. כַּב וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה, כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ; וַיִּקַּח אֶת-יְהוֹשֻׁעַ, וַיַּעֲמְדֵהוּ לִפְנֵי אֱלֻעֶזֶר הַכֹּהֵן, וְלִפְנֵי כָל-הָעֵדָה. כִּג וַיִּסְמְךָ אֶת-
נְדָיו עָלָיו, וַיְצַוְהוּ, כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה', בְּיַד-מֹשֶׁה.

ניתן לשאול: מה עלול לקרות לעדר של כבשים, שאין להם רועה? (בלגן, עלולים להיפגע בידי טורפים, עלולים לסבול מרעב, ועוד)
נשים לב, שהקב"ה אינו משאיר את עם ישראל לבד, אלא דואג שיהיה מנהיג ראוי וטוב להוביל אותם.

י"ב: מעלתו המיוחדת של משה

נקרא את פסוקי הסיום בעמידה, בתחושת כבוד לסיום תורת משה.
רצוי להזמין לחלקו האחרון של השיעור את רב ביה"ס או את המנהל/ת, ואולי גם ההורים, כדי שהתלמידים ירגישו בחגיגות של סיום החומש.
נקרא את הפסוקים כולם יחד בקול.
אפשר לפתוח מיד את חומש בראשית ולקרוא ברצף גם את הפסוק הראשון של התורה (מומלץ להתאמן ולהתכונן לכך בשיעורים הקודמים).
הצעה נוספת: בסיום הקריאה, להשמיע שיר משמח בטייפ ולרקוד עם התלמידים כמה דקות, ואחר כך לגשת לעיון בפסוקים.

תרגיל בתנועה: (במקום עם מרחב) נבקש מהתלמידים לשבת בזוגות על הרצפה ולהישען גב אל גב.
כל תלמיד יצטרך לספר לבן זוגו מה אכל אתמול בארוחת הערב.

תרגיל נוסף בזוגות: כל תלמיד צריך לתאר לחברו, בעזרת ציור בלבד וללא מילים, מה עשה אתמול אחר הצהריים, ובן הזוג צריך לנחש.

בסיום כל תרגיל נשאל איך היה? ונאזין.

נסכם: פסוק י' מספר לנו שה' פנה אל משה 'פנים בפנים' - בצורה ישירה וברורה, בשונה מהתרגיל שבו היינו עם הגב אל החבר והיה קשה לשוחח.

לשאר הנביאים ה' התגלה במראה או בחלום שראו, ואז הם הבינו את דברי ה' בצורה מעומעמת, כמו שניסינו

להסביר לחבר בציור, אך לעומת זאת, גדולתו של משה הייתה בכך שה' היה קרוב וגלוי אליו. משה רבנו היה הבן אדם היחיד שה' התגלה לו באופן כזה.

הצעות להמחשה:

ניתן לצפות בכתבה על יום הילולת משה רבנו באזור הר נבו (משנת ה'תשע"ה):

<http://www.hakolhayehudi.co.il/family/%D7%9C%D7%9B%D7%91%D7%95%D7%93-%D7%94%D7%94%D7%99%D7%9C%D7%95%D7%9C%D7%90-%D7%A2%D7%A9%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%9C%D7%9E%D7%95%D7%9C-%D7%94%D7%A8-%D7%A0%D7%91%D7%95-161>

מסרים והפנמה:

* מעלתו של משה- קרבתו לה' לעומת שאר הנביאים, מסירותו להנהגת עם ישראל ועוד.

* ה' קובע מה תפקידו של כל אדם- גם אם קשה לנו להבין את העובדה שמשה לא הורשה להיכנס לארץ, עלינו להאמין שאם ה' אמר זאת - זה הדבר הנכון ביותר.

* דאגת ה' לעם ישראל, שלא משאיר את אותו לבד, אלא ממנה את יהושע כמנהיג לשנים הבאות.

סיכום:

הרמב"ם אומר, כי כל יהודי, אם יעבוד נכון וישפר את מעשיו, יוכל להגיע למדרגתו של משה. אולי זו הסיבה לכך שה' בחר לסיים את התורה דווקא בשבחים גדולים על משה רבנו - כדי לעודד אותנו להתקדם ברוחניות.

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

הפסוקים מספרים על מקום קבורתו של משה: "ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה"- מדוע? ננסה לשמוע האם לתלמידים יש רעיונות לתשובות.

אחת התשובות לכך מובאת בתלמוד הבבלי, מסכת סוטה יד א', בהגהות הב"ח:

אמר רבי חמא בר חנינא; מפני מה נסתתר קברו של משה מעיני בשר ודם @

מפני שגלוי וידוע לפני הקב"ה- שעתיד בית המקדש ליחרב ולהגלות את ישראל מארצם- שמא יבואו לקבורתו של משה כאותה שעה ויעמדו בבכיה ויתחננו למשה ויאמרו לו;

(משה רבינו- עמוד בתפלה בעדנו')

ועומד משה ומבטל את הגזרה//

ניתן להאזין ללחן של אהרון רזאל לגמרא זו:

<https://www.youtube.com/watch?v=Gx1L1D4xeOI>